

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

Тетяна Початко,

старший викладач кафедри іноземних мов

Сумського державного університету

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК ЗАСОБОМ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Вивчення іноземної мови є невід'ємною складовою освітнього процесу вищого навчального закладу, тому навчальна діяльність вимагає постійного удосконалення форм і методик викладання. *Актуальність* нашого дослідження полягає в тому, що пошук шляхів інтенсифікації навчання студентів іноземній мові досі залишається однією з найважливіших проблем сучасної методики.

Метою нашої розвідки є визначити способи та шляхи оптимізації процесу опанування іноземною мовою як засобом міжкультурної комунікації. Виходячи з цього маємо виконати такі *завдання*: 1) проаналізувати діяльність викладача з позицій використання оптимальних методик для вивчення студентами іноземної мови; 2) визначити засоби активізації навчальної та мовленнєвої діяльності студентів; 3) проаналізувати творчі види роботи з навчальним матеріалом як чинники посилення мотивації студента.

Різні аспекти інтенсифікації навчання іноземній мові найповніше і всебічно було розглянуто О. О. Леонтєвим, котрий окреслив головні напрями діяльності викладача щодо оптимізації процесу опанування іноземної мови:

1. Побудова навчальної діяльності як організованої, керованої та контрольованої низки дій тих, хто навчається, забезпечує оптимальне формування іншомовної мовленнєвої компетенції та її структурних компонентів (дій та операцій).

2. Пошук оптимального співвідношення свідомих та пристосувальних компонентів під час формування іншомовної мовленнєвої діяльності (через співвідношення двох мовних систем).

3. Диференційоване формування компонентів іншомовної мовленнєвої діяльності в залежності від їхнього співвідношення з компонентами мовленнєвої діяльності рідною мовою-посередницею.

4. Послідовне дотримання принципу системності під час презентації іншомовного мовленнєвого матеріалу.

5. Послідовне дотримання принципу функціональності в поєднанні з принципом системності.

6. Психологічно обґрунтоване використання аудіовізуальних і технічних засобів.

Навчальну діяльність студентів можна активізувати різними засобами, зокрема спеціальною організацією навчального матеріалу, його концентрацією та розподілом, спеціальними формами та методами навчання. Ці чинники враховуються при відборі та обробці текстів, при складанні системи вправ, що мають комунікативну спрямованість. Проте не варто забувати і про такий важливий чинник активізації навчальної діяльності, як мобілізація та рівень використання потенційних можливостей викладача і студентів, їх взаємодію у навчально-виховному процесі. До таких можливостей належать: посилення інтересу студентів до засвоєння знань за рахунок введення додаткових стимулів і мотивів навчальної діяльності, таких, наприклад, як можливість розвитку власної особистості (вміння виступати перед аудиторією, вміння налагоджувати контакти і спілкуватися з іншими людьми та ін.). Виключно важливого значення набуває відповідна організація самих навчальних занять, які забезпечували б швидке та ефективно формування комунікативних умінь та навичок.

Не менш важливо вміти активно впливати на емоційну атмосферу заняття у процесі навчальної діяльності. Значною мірою це забезпечує характер спільної діяльності, в межах якої відбувається іншомовне спілкування студентів. При цьому доброзичливість, підтримка, схвалення викладача, з одного боку, та взаємодопомога, заохочення, співпереживання студентів, з іншого боку, створюватимуть емоційний настрій, підвищений емоційний тонус, радість мовного спілкування.

Для активізації мовленнєвої діяльності студентів у процесі навчання розробляється система вправ напівтворчого і творчого характеру, різноманітні види проблемних завдань, які підбрано у такий спосіб, щоб, моделюючи мовну поведінку студента, об'єднати групу студентів єдиною діяльністю мовного спілкування, що створює сприятливий для їхньої спільної діяльності психологічний клімат. При цьому завдання формуються так, щоб забезпечити потребу, мотив та мету мовленнєвої дії студентів, що створює умови «змушеності» вживання ними мовленнєвого матеріалу.

Творчі завдання різного виду складності варто підбирати з урахуванням індивідуальних здібностей аудиторії, наприклад, складання оповідань та діалогів за темою; закінчення розпочатого оповідання або складання початку оповідання відповідно до запропонованого його закінчення; відтворення вилучених фрагментів у тексті та діалозі; виконання комунікативних вправ з використанням малюнків, слайдів, створення тематичних кросвордів, філвордів тощо).

Підібрані викладачем завдання мають бути як зрозумілими для студентів, так і певною мірою складними, та сприяти виявленню бажаних викладачеві якостей: цілеспрямованості, ініціативності, кмітливості, здатності шукати вихід із проблемних ситуацій, самостійності та ін.

Пропонуючи студентам різноманітні за змістом і рівнем складності завдання, викладачеві треба керуватися такими принципами:

- а) виконання завдань може бути здійснено реалізацією кількох стратегій і тактик;
- б) завдання повинні мати кілька градацій за критеріями складності;
- в) набір завдань має бути досить репрезентативним, щоб уникнути можливості запам'ятовувати алгоритм їхнього виконання;
- г) включення до навчального процесу завдань, пов'язаних із так званим «вільним» спілкуванням, тобто комунікацією, не обмежуваною ані змістом, ані іншими чинниками.

Виконання саме таких завдань дозволить викладачеві, з одного боку, з'ясувати, на що орієнтується студент, виходячи з утворюваних ситуацій, що є

тут стимулюючим чинником, які засоби застосовує студент, як позначаються ускладнені умови на його поведінці, чи вміє він знаходити вихід із проблемних ситуацій та чи прагне до цього. А з іншого боку – окреслити конкретну програму своїх дій щодо цілеспрямованого управління діяльністю студентів у процесі навчання.

Багаторічний досвід показує, що студенти завжди проявляють до навчальної діяльності велику зацікавленість, коли їм надається можливість організувати дискусії та прес-конференції, розробляти власні творчі завдання. Такі види роботи сприяють інтенсифікації та індивідуалізації процесу навчання іноземній мові, правлять за дійовий чинник посилення мотивації та активної участі кожного студента у розв'язанні поставлених завдань.

Таким чином, студенти навчаються швидше змінювати мовні стереотипи, форми й засоби висловлення думок, переключатися з одних прийомів та способів поведінки і висловлення думок на інші, самостійно розв'язувати практичні завдання; адаптуватися в різноманітних ситуаціях спілкування, з якими вони раніше не зустрічалися; долати мовні труднощі за допомогою логічних, аналітичних дій; у разі потреби користуватися відповідною довідковою та додатковою літературою.